

La font, segons el projecte de l'arquitecte mexicà José Blas Ocejo.

La Font dels Mexicans de Sant Joan de les Abadesses

Eusebi Puigdemunt

El set de setembre de l'any 1824 naixia a la vila de Sant Joan de les Abadesses en Jaume Nunó i Roca, autor de la música de l'himne nacional de Mèxic. La seva gènesi no fou altra que la convocatòria d'un concurs oficial per musicar la lletra del susdit himne, deguda a la ploma del poeta Francisco González Bocanegra.

De les setze composicions presentades, el jurat s'inclinà per la del nostre músic, aleshores co-director del recent fundat Conservatorio Superior de Música de México, i, segons cròniques contemporànies, govern i públic s'entusiasmaren d'allò més amb l'audició de la melodia d'en Jaume Nunó i Roca, que casava a la perfecció amb la marcialitat i patriòtica retòrica dels versos de l'oda del poeta Bocanegra.

Aquest fet va ser la primera rodella d'una llarga cadena d'esdeveniments que han lligat la vila de Sant Joan amb els Estats Units de Mèxic.

Els punts culminants d'aquesta relació, iniciada tardanament l'any 1968, ocorregueren en el decurs dels anys 1969 i 1980 respectivament, amb la inauguració de la Font de l'Himne Mexicà –popularment «la font dels mexicans»–, i l'agermanament de la vila de St. Joan amb la ciutat asteca de San Luís de Potosí, bressol del poeta Francisco González Bocanegra.

El motiu d'aquest escrit no és pas, però, fer una semblança de tots els esdeveniments que, ultra els dos suara esmentats, s'esdevingueren del 1968 ençà, sinó de centrar-nos pràcticament en un any, el 1969, i en un personatge, en Salvador Moreno Manzano; altrament correríem el risc de convertir aquestes línies en un llarg rosari de feixuga lectura.

De l'himne a la font

Efectivament, si algú va saber catalitzar il·lusions i reconvertir-les en l'energia necessària per poder fer realitats bells projectes, aquest va ser, i és, el polifacètic artista mexicà –compositor, pintor, poeta– Salvador Moreno.

A primers de l'any 1968 concedí una entrevista al periodista Juan Armengol, de *El Correo Catalán*, en què s'exposà la seva idea de promoure la col·locació d'una placa commemorativa a la casa natalícia del compositor del seu himne nacional, el santjoaní Jaume Nunó i Roca.

D'aquesta proposta se'n feren ressò els membres del Centre d'Iniciatives Turístiques de Sant Joan de les Abadesses i concertaren una visita amb en Salvador Moreno per tractar de l'assumpte... el fil a l'agulla ja estava posat!

Dels contactes amb els membres del CIT i en Salvador Moreno nasqué un ambiciós projecte que anava més enllà d'una simple placa: la construcció d'una font monumental dedicada a Nunó «por haber sido San Juan el origen, la fuente del himno nacional de México». (El subratllat és meu).

Sense relacions diplomàtiques

L'obstacle que, certament, representava la inexistència aleshores de relacions diplomàtiques entre l'Estat espanyol i els Estats Units de Mèxic fou resolt mercès als contactes que en Salvador Moreno tenia amb membres d'un organisme oficial, el Comitè Bilateral España-México, presidit pel senyor Clemente Serna Martínez.

Aquest Comitè que, si se'm permet l'expressió i salvant distàncies, venia a ser l'ambaixada d'aquell estat llatinoamericà a l'espanyol, es mostrà vivament interessat amb la idea de la font i partidari de dur-la a terme:

«Don Clemente supo sentir la importancia del proyecto y la supo comunicar a todos los miembros del Comité, haciéndoles ver que la figura de Nunó a todos atañía por igual, y su colaboración para erigir esta fuente, estaría compensada por la satisfacción de haber contribuido a la deuda de gratitud que México tiene hacia quien dio la música que, con el mayor orgullo, entonan desde la infancia

La plaça de l'abadessa Emma, abans de l'existència de la font.

Les obres de construcció de la font.

Sylvia Maria Serna, filla de Clemente Serna, talla la cinta el dia de la inauguració da la font.

La poesia de la Font

Amb motiu de l'homenatge a Jaume Nunó, el jesuïta Joan Bta. Bertrán va escriure un llarg poema titulat *Habla la Fuente*, que va ser llegit públicament el dia de la inauguració de la font. No és pas l'única poesia que ha inspirat el monument: reproduïm aquí, amb els versos finals del pare Bertran, els del compositor i poeta Salvador Moreno i els de Fernando Sánchez Mayans, primer cònsol de Mèxic a Barcelona.

En ritmos del goteo va a llegarme
esa exótica gracia con que nimba
tus tamarindos y laureles rosa,
tu atardecer y ensueño, la marimba.

Símbolo de la unión, me dobló en una:
mi chorro, una azucena catalana
en vaso de mi tierra, elaborado
de manera y de mano mexicana.

Cuando el «Angelus» mande sus tañidos
a mis rocíos, como golondrinas,
volará a Tepeyac mi rezo a abrirse,
una más de sus rosas peregrinas.

Cruzaré con mi estrofa, México, tus anchuras,
de California a Yucatán, las alas
de tu águila y poder, desde Acapulco
a Veracruz, por donde a dos mares resbalas.

A la ternura paternal que evoca
ya el nombre de esta plaza, hija pequeña,
se suma la de nuevos madrigales
que rinde, en doble amor, mi agua que sueña.

Dio su salutación mi voz de agua
—os reitera la Fuente—, mexicanos.
Y, con ella, la nuestra. ¿Hay mayor gloria
que aquella dicha de sentirse hermanos?

Joan Bta. Bertrán (1969)

Cuando la Fuente no cante
y mi memoria se borre,
porque cuando el tiempo corre
nada se queda delante,
como recuerdo distante
entre las piedras, perdido,
siempre quedará prendido
como un suspiro en la sombra,
latido que nadie nombra,
mi corazón escondido.

Salvador Moreno (1978)

San Juan de las Abadesas
nombre que nombra armonía.
Piedras de antigua poesía,
verdor de verdes sorpresas.
Al penetrar tus bellezas
con el ojo y la memoria,
en ti se me vuelve historia
una Fuente imaginada
no con agua estructurada
sino con Himnos de gloria.

Fernando Sánchez Mayans (1980)

(...) en la más bella de las uniones bilaterales entre México y España».

El finançament

Pel que fa al finançament, les despeses les assumí una entitat privada, vinculada, però, al Comité: la Sección Mexicana del Comité Bilateral de Hombres de Negocios España-México, presidida pel mateix Clemente Serna Martínez.

Els diners s'havien de transferir a Sant Joan via Canadà —recordem novament la inexistència de relacions diplomàtiques entre ambdós estats— i ser ingressats en un compte corrent de nom ben especial, «Fuente-Homenaje Himno Nacional Mexicano», els titulars del qual eren dos membres del CIT, els senyors Jaume Serra i Jordi Arrey.

Paral·lelament, el consistori de la vila de Sant Joan, presidit per n'Eduard

Armengol, féu donació de la plaça Abadessa Emma per encabir-hi la font dedicada al compositor de l'himne mexicà. La fesomia de la vella plaça va desaparèixer davant del nou ordenament d'aquell espai, quedant tal com avui es pot veure. Àdhuc el nom n'ha canviat; si bé encara oficialment duu el nom de la que en vida fou la primera abadessa del monestir de Sant Joan, Emma, popularment és la «plaça dels mexicans».

Els promotors de la font, amb Eduard Armengol, alcalde de Sant Joan de les Abadesses.

Placa col·locada a la façana de la casa natalícia de Jaume Nunó.

L'arquitecte autor de la font i urbanització de la plaça va ésser el mexicà José Blas Ocejo.

A finals de l'any 1968, més concretament el dia dos de desembre, s'inaugurà al Palau de la Virreina i sota el patrocini de l'Ajuntament de Barcelona l'exposició del projecte de la font monumental:

«Proyecto de fuente en San Juan de las Abadesas en honor del Himno Nacional Mexicano y de su compositor, el Maestro Jaime Nunó i Roca, nacido en aquella vila».

El discurs d'inauguració corré a càrrec d'en Salvador Moreno, que fou presentat com «el investigador mexicano i promotor de la iniciativa de la Fuente (...)».

La inauguració de la font

A principis del 1969 varen començar les obres i en la data prevista, el dia dotze d'octubre del mateix any, fou inaugurada.

De la brillantor de l'acte en donen fe les paraules «que rinde el secretario de la comisión ejecutiva de la Sección Mexicana del Comité Bilateral España-México de su visita a Barcelona y a San Juan de las Abadesas:

«(...) Uno de los actos más conmovedores fue la interpretación magistral de las estrofas del Himno Nacional Mexicano por un coro de cuarenta niños de San Juan. (...) Fue tan conmovedor este acto que a casi

todos los mexicanos presentes se nos humedecieron los ojos.

»Para terminar el acto, el Presidente (Don Clemente Serna Martínez) dio las gracias tanto a las Autoridades del pueblo de San Juan, como a las personas que hicieron posible este evento, regresando por la noche a Barcelona muy emocionados y contentos».

Aquesta inauguració de la plaça i font, dedicades a l'autor de la música de l'himne nacional de Mèxic, representa-

ren la culminació d'unes celebracions que havien començat un mes abans, quan l'Orfeo Català de Mèxic va fer ofrena d'una placa commemorativa en homenatge a en Jaume Nunó, placa que es pot veure col·locada a la façana de la seva casa natal; el text diu així:

«L'Orfeo Català de Mèxic a Jaume Nunó i Roca, autor de l'himne nacional mexicà, 15 de setembre de 1969».

Eusebi Puigdemunt és historiador.

La casa natal de Jaume Nuñó, el dia del descobriment de la placa.

